

Posudek na disertační práci

PhDr. Markéta Holubová

Posttraumatický stres a posttraumatický růst u příslušníků hasičských záchranných sborů

Posudek oponenta práce

Autorka se v práci věnuje tématu, které je v dosavadních výzkumech sledováno jen v některých souvislostech. Další stránky jsou opomíjeny, a proto je zvolené zaměření vhodné a má potenciál přinést nové poznatky. Nabízí také, v souladu se současnými trendy, pohled na pozitivní stránky zvolené problematiky, tedy možnosti rozvoje v souvislosti s náročnými, traumatickými událostmi. Zaměření na možnosti posttraumatického růstu navíc nabízí pole pro psychologickou podporu a terapeutickou práci se zasaženými profesionály.

V teoretické části se práce zabývá zvolenými klíčovými tématy. Relativně stručně (na str. 13 – 20) seznamuje s teoretickým pozadím koncepce stresu, což je vzhledem k zaměření práce jistě v pořádku. Zabývá se koncepcemi pojímajícími zpracování stresu z různých pohledů, např. z hlediska strategií zvládnání.

V kapitole věnované traumatu jsou opět stručněji zpracovány důležité informace o tomto jevu. Autorka zmiňuje, z hlediska zvoleného tématu důležité pre-, peri- a posttraumatické rizikové faktory. Jde o vlivy, s nimiž může, do určité míry, psychologická podpora také pracovat a jsou pro ni důležité.

Autorka věnuje pozornost také duševním poruchám spojeným či plynoucím ze zážitku traumatu, zařazuje klasifikaci poruch spojených s traumatem podle ICD 10, dále pak se zabývá problematikou posttraumatické stresové poruchy. (Návrh kategorií poruch spojených se stresem pro ICD 11, uvedený na straně 29 bych navrhovala uvést v českém jazyce.) Dále jsou uvedeny kategorie podle DSM-V, které představují inovované uspořádání problematiky vč. zařazení kategorií týkajících se dětí pod samostatný oddíl „Poruch spojených s traumatem a stresem“.

Samostatný prostor je vymezen i diagnostice traumatu. Dále je ale v textu zmíněna diagnostika posttraumatické stresové poruchy, či dotazníky stresujících životních událostí, zde by bylo možná vhodnější uvedené fenomény jasněji odlišovat a oddělovat, vč. metod pro jejich zachycení. Pozornost je dále věnována terapii traumatu, nejsou opomenuty možnosti jednotlivých terapeutických škol v přístupu k danému problému, stejně jako autorka zmiňuje i důležitost edukace. Terapie má své nezastupitelné místo v rámci celého komplexu psychologické podpory a pomoci, která v optimálním případě tvoří určitý celek s jasně danými pravidly a cíli, ve vztahu k jednotlivým fázím vývoje psychiky a dalším vlivům po traumatické události. Tento rámec možná mohl být explicitněji v práci vyjádřen, byť třeba stručně. Jednotlivé další postupy jsou zmíněny poněkud izolovaně dále v textu, zejména v části věnované složkám IZS.

V další části práce seznamuje s konceptem posttraumatického růstu, jeho modely a rozdíly v jejich nazírání na problematiku. Zabývá se vztahem mezi posttraumatickým stresem a růstem, který, jak ukazují i studie je poměrně nejednoznačný. Nabídnut je i výčet metod měření posttraumatického růstu.

4. kapitola je věnována záchranným složkám, jejich struktuře, základním cílům a pilířům, zejména HZS. V podkapitole „základní informace“ se ukrývají i velmi důležité poznatky o specifických zdrojích zátěže vyplývajících z profese hasiče. Zařazeny jsou informace o psychologické službě HZS a o postupu CISM. Následuje souhrn výzkumných zjištění v oblasti posttraumatických stavů u profesionálních záchranářů. Údajů o posttraumatickém růstu je již specificky ve vztahu k hasičům méně, proto jsou uvedeny souhrnně pro různé skupiny profesionálních záchranářů, i to opodstatňuje výzkum právě u dané skupiny.

Vlastní empirické šetření vychází z mezinárodního projektu BeSeCu a jeho cílem je mapování symptomů PTSD a posttraumatického růstu u příslušníků hasičských záchranných sborů, jež se objevují v souvislosti s jejich profesním působením. Autorka adekvátně prezentuje výzkumné otázky, hypotézy, charakteristiky vzorku jak českého, tak zahraničního souboru, dále pečlivě vypracovaný postup, výsledky. Diskuse je bohatá a strukturovaná. Výsledky a porovnání českých hasičů s evropskými přinášejí četné otázky, které autorka v diskusi rozebírá. Uvedena je také kapitola komentující generalizovatelnost a aplikovatelnost výsledků a náměty pro další výzkum. Lze tedy konstatovat, že prostor zpracování a komentář k datům (str. 100-132) je realizován pečlivě, s vzhledem do problematiky a porozuměním a je z mého pohledu jednou z nejnosnějších částí práce.

Věnování výzkumné pozornosti dané problematice je jistě na místě, i jeho propojení s evropskými partnery je přínosné. Práce reflektuje také silné stránky i omezení takového

výzkumného designu. Práce vychází z množství kvalitní tuzemské i zahraniční odborné literatury. Celkově je přehledná a čtivá. Z formálního hlediska je zpracována kvalitně.

Závěr: Disertační práci PhDr. Markéty Holubové doporučuji k úspěšné obhajobě.

Praha 19.8.2015

PhDr. Hedvika Boukalová, Ph.D.